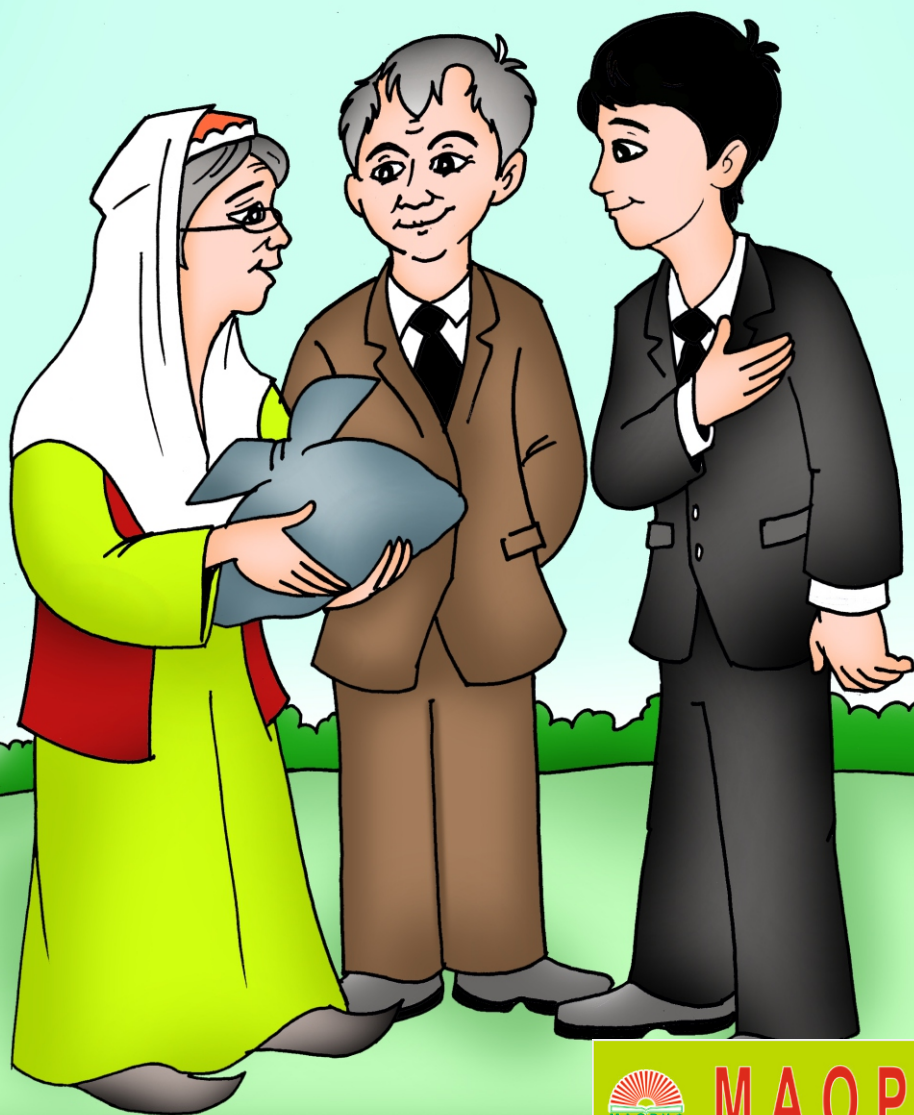

КАРОМАТУЛЛОҲИ МИРЗО

МАОШИ АВВАЛ

ББК 82.3 (2 тоҷик)+83.3(0)9
К-27

К-27. Маоши аввал. Кароматуллоҳи Мирзо,
– Душанбе: «Маориф», 2015, 14 сах.

Як силсила ҳикояҳои Нависандаи халқии Тоҷикистон, барандаи Ҷоизаи давлатии Тоҷикистон ба номи Абӯабдуллоҳи Рӯдакӣ Кароматуллоҳи Мирзо аз ҳаёти тифлон ва хонандагони синни мактабӣ таълиф шудаанд. Чанде аз онҳо ҳоло манзури хонандагони арҷманд мегарданд, ки хонданӣ, шавқовар ва пандомезанд.

Ҳикояи мазкур яке аз онҳост.

МАОШИ АВВАЛ

Қариб як ҳафта буд, ки Саидахола дар ҳавлӣ танҳо мезист. Писараш дар хидмати ҳарбӣ, келинаш ба аёдати хешовандон рафта буд. Дирӯз бояд бармегашт, аммо аз вай ҳанӯз ҳам дарак набуд. «Кошкӣ, соҳибони хона тезтар меомаданд, тобу тоқати хонабонӣ надорам», – мегуфт ба худ Саидахола.

– Ассалом, бибӣ, – духтари ҳамсоя – Ширинмоҳ як рӯймоли пур аз тухфаҳо дар даст ба ҳавлӣ даромад. Саидахола дар пешайвон, болои кӯрпача, нишаста, пилла ғоз мекард. – Янгаам аз Варзоб омаданд? – пурсид Ширинмоҳ.

– Не, бачам, ба янгаат чӣ кор доштӣ, дар вай рӯй-молат чӣ дорӣ? – пиразан аз паси айнак бодикқат ба Ширинмоҳ нигарист.

– Савфо овардам.

– Аз кӣ?

– Аз акаашон.

– Бачам, ту гапҳои беҳуда нагӯй, келини ман ака надорад, вай як сағираи бекас.

– Намедонам, бибӣ, ана вай, муаллими нави мо Шокиров гуфтанд, ки Хадича ба он кас хоҳар мешавад, ҳудашон ҳам ана дар ҳамин ҷо, дар пушти дар. Гуфтанд, ки Хадичаро гӯям наздашон барояд, – Ширинмоҳ бастаи тухфаҳоро гузошта, аз ҳавлӣ берун шуд.

– Ширинмоҳ, Ширинмоҳ, ист, духтарам! Ту чӣ гуфтӣ? Дурусттар гап зан, – пиразан риштаю сӯзанашро як сӯ гузошта аз ҷой хест. Аз пушти дарвоза овози Ширинмоҳ ба гӯшаш расид:

– Муаллим, Хадича набудааст.

– Дар хонаашон кӣ?

– Хушдоманаш.

– Кай меомадааст?

– Намедонам.

– Хайр, агар биёяд, ба вай гӯй, ки як назди ман, ба мактаб биояд, интизор мешавам.

– Хуб шудааст.

Саидахола дарвозаро кушод. Ширинмоҳу муаллим хеле дур рафта буданд. Ӯ дарвозаро пӯшид.

– Ин гапи куҷо-а? Кадом як муаллим ба келини ман савфо овардааст? – пиразан болои рӯймоли савфо ҳам шуд. Гиреҳҳо кушода намешуданд, ангуштони бемадоршудаи Саидахола аз ҳаяҷону изтироб меларзиданд. Ӯ бо азоб рӯймодро кушод. Камзӯлчаи махмал, оина, китоб, боз ким-чиҳои дигар... Ҳамаи ин савфо аз як марди бегона ба келини ӯ. Боз камзӯли махмал ҳам?! Келинаш ҳазл набудааст-ку. Гапи Дорғабегим дар ҳаққи вай гӯиё рост. «Саидаҷон, аз келинат эҳтиёт шав, хандаҳояш ноҷо,» гуфта буд ӯ. Дар ҳақиқат, аз рӯзҳои ба хидмати ҳарбӣ рафтани писари Саидахола авзои келинаш бечо. Ҳар рӯз чанд куртаи атлас мепӯшад, ба қошҳояш ӯсма мекашад. Пиразан ҳанӯз сар аз болои савфо

набардошта буд, ки овози Дорғабегим баромад.

– Биёед, ҳамсоя, – Саидахола бо азоб рост шуд.

– Омадам, Саидаҷон. Инҳо чӣ? – бо нӯги асо ба рӯймоли савфо ишора карда пурсид Дорғабегим.

Садида-хола сир пинҳон доштани буд.

– Инҳо... - дигар чӣ гуфтанаширо надонист ӯ.

– Инҳо, Саидаҷон, савфо ба келинат, аз як муаллими ҷавон, – гуфт Дорғабегим.

– Шумо аз кучо донистед, дугона?

– Аҳли деҳа ҳама аллакай медонанд. Ба ман Ширинмоҳ гуфт, муборак шавад.

Аз суҳанҳои Дорғабегим Саидахола моту мабҳут шуд. Наход Хадича ба писари вай хиёнат кунад? Номи муаллим чӣ буд? Шокируф? Саидахола ўро ба ин ҳолаш намегузорад. Худи пагоҳ ба мактаб даромада арз мекунад, ба ноҳия меравад... Вай, модари Баҳодур, зинда аст.

Пагоҳӣ муаллимон ва хонандагон дар саҳни мактаб ҷамъ омада буданд. Директор бо онҳо суҳбат дошт, Саидахола ба мактаб даромада омад. Тухфаи дирӯз ба келини ӯ фиристодаи Шокиров дар тори сари пиразан буд. Ў асозанон ба хонандагону муаллимон наздик мешуд. Нигоҳи тааҷҷубомези ҳама ба ҷониби вай. Хонандагон пиқ-пиқ механдиданд. Директор низ аз гап задан бозистод.

Авзои Шокиров, ки паҳлуи муаллимон меистод,

бечо шуд. Ин кампир кист? Чаро либосҳои дирӯз ба Хадича фиристодаи ӯ дар дасти вай аст? Ё Хадича онҳоро пас гардондааст? Хуб нашуд. Акнун аҷаб не, вайро дигар хел фаҳманд, беобрӯ шуданаш ҳам мумкин. Ин аз ваҷоҳати пиразан маълум. Ба Хадича кӣ мешуда бошад? Шокиров дар ҷояш истода наметавонист. Панҷаҳояшро ба ҳам фишурда, лаб ба зери дандон мениҳод.

Пиразан наздик меомад. Мӯйҳои ба докаи сафеди сараш ҳамранги ӯ болои чашму абрувон ва рӯйи пурожангаш хамида буданд. Пиразан аз ғазаб меларзид. Ӯ дар рӯ ба рӯйи аҳли маҷлис истод. Басти тори сарашро ба замин ниҳода, гиреҳҳояшро ба ангуштони ларзонаш саросема кушод ва чизҳои даруни онро ба замин пошид.

– Истед, модар, шумо чӣ мекунед? – директори мактаб аз як лаби остини Саидахола дошта, ӯро аз назди ҳозирон ба канортар кашид. Муаллимон дар ҳайрат монда буданд.

– Чӣ гап, модар? – пурсид директор.

– Ҳозир, бачам, ҳозир ҳамаашро мегӯям. Агар арзамро нашунавӣ, ба ман ёрӣ нарасонӣ, ҳудамро ана дар ҳамин ҷо, дар пеши назарат мекушам... – пиразан гапашро гум кард.

– Ширинмоҳ кучой, Ширинмоҳ? – овози Саидахола меларзид.

Ширинмоҳ аз қатори ҳамсинфонаш баромада, ба пеши пиразан омад.

— Гӯй, бачам, ин савғохоро кӣ ба келини ман фиристод? — пурсид пиразан аз ӯ.

— Муаллим, — гуфт ӯ.

— Кадом муаллим? — пурсид директор аз Ширинмоҳ.

— Муаллим Шокиров.

— Ман ба назди ана ҳамун Шокируфатон омадам. Канӣ, вай? Афташро ба ман нишон диҳед, — пиразан давом дод: — Келини ман як бор ба шавҳар баромадагӣ. Ӯ ба вай кӣ мешавад, ки савғо фиристодааст? Додар, ё ягон хеши дур? Худи ҳозир ба келини ман кӣ шуданашро гӯед... — нафас дар гулуи пиразан печид.

Акнун нигоҳи ҳама ба Шокиров дӯхта шуда буд. Муаллимон байни худ пичир-пичир гап мезаданд:

— Хадича катӣ вай хеле боз шинос, дар Душанбе ҳам онҳоро дида будам, — гуфт як муаллим.

— Ба шаъни муаллим иснод овард.

Занг зада шуд, хонандагон ва муаллимон ба дарс даромаданд. Дар саҳни мактаб Шокиров танҳо монд. Ӯ меҳост, ки ба модаршӯи Хадича ҳамаи гапро фаҳмонад. Аммо ӯ ба касе гӯш надода, бо қаҳру ғазаб аз мактаб рафта буд.

Директори мактаб сӯйи хобгоҳи муаллимон равон шуд. Фикру хаёли ӯ ба муаллими нав. Ба туфайли вай мактаб ноором, деҳа пури гап шуда монд.

Баъзе муаллимон талаб доранд, ки муаллими навро аз кор озод кунанд. Дуруст мегӯянд. Имрӯз-фардо шавҳари Хадича аз хидмати ҳарбӣ ояд, гап боз калонтар мешавад. Директор дар банди ҳамин хаёлҳо аз назди хонаи Шокиров мегузафт, ки садои ғамангези мусиқӣ ба гӯшаш расид. Касе танбӯр менавохт. Ӯ аз роҳ бозистод. Садои танбӯр лаҳза ба лаҳза баландтар шуда, аз хоначаи хурди Шокиров то ба дуродур мерафт, дили кас маҳзун мегашт. Директор, мафтуни навои танбӯр, ба хонаи Шокиров даромаданаширо нафаҳмид. Шокиров ба торҳои танбӯр нохун мезаду аз аксе, ки болои миз, рӯ ба рӯяш, меистод, чашм намеканд. Дидагонаш пуроб мешуданд, нолаи танбӯр аламовартар мегашт. Шокиров дарди дилашро ба торҳои танбӯр ҳолӣ карда, охи бадарде кашиду танбӯр дар даст аз ҷояш бархост ва директорро дида даступо хӯрд. Директор бо Шокиров вохӯрӣ карда, ба паҳлуи ӯ гузашт. Акс ҳанӯз дар рӯйи миз буд. Аз он ду духтарчаи фатиламӯй ба тарафаш нигоҳ мекарданд:

– Шинохтед? – пурсид Шокиров ба яке аз он духтарҳо бо ангушт ишора карда. Духтарча ба директор шинос намуд, вале ба хотир оварда натавониста, китф дарҳам кашид.

– Ин акси Хадича аст, – фаҳмонд Шокиров.

– Хадича?

– Бале, инаш хоҳари ман, – Шокиров духтараки дуюмро нишон доду дигар сухане гуфта натавонист.

Дилшоду хоҳаракаш – Манижа падарашонро дар хотир надоштанд. Ё дар Ҷанги Бузурги Ватанӣ ҳалок шуда, модараш, ягона саробонашон, ки қариб ҳамеша бемор буд, аз олам гузашт. Онҳо – акаю хоҳар бесаробон, танҳо монданд. Як ҳавлии калони бекас монду Дилшоду хоҳаракаш. Баъд онҳоро ба хонаи бачагони шаҳри Душанбе оварданд. Дар ин ҷо ба монанди Дилшоду хоҳараки ӯ бепарасторон бисёр. Хадича ҳам бепадару модар будааст. Дилшоду хоҳараш бо ӯ шинос шуданд, бо ҳам одат карданд. Хадича аз хоҳараки Дилшод – Манижа як дам ҷудо намегашт. Саҳни хонаи бачагон озодаю васеъ буду дарахтзор. Бачаҳо даводаву бозӣ мекарданд. Дар ҳамин мавридҳо ҳам Хадичаю Дилшод ва Манижа бо ҳам мегаштанд. Ба хонаи бачагон як мураббияи нав омад. Вай Хадичаю Дилшод ва Манижаро ҳамеша бо ҳам дида боре пурсид:

– Дилшодҷон, Хадича ҳам хоҳари туст?

– Не, – ҷавоб дод Дилшод, вале пушаймон шуд. Охир, аз ин ҷавоби ӯ Хадича хеле маҳзун гашт, чашмони мисли ангури сиёҳи вай пурашк шуданд.

– Ҳа мегуфтӣ, намешуд! – хоҳараш ӯро сарзаниш кард.

Аввалҳои тобистон буд. Онҳоро барои истироҳат ба як лагери пионери Дараи Варзоб бурданд. Рӯзе ба сайри дара баромаданд. Онҳо то чоштгоҳ роҳ паймуда, ба дарунтари дара даромаданд. Чаҳ-чаҳи булбулон, хониши парандагон ба гӯш мерасид. Дар

баландиҳо ҳанӯз барф об нашуда буд. Аз оғӯши сангҳои барфолуд шамоли салқин мевазид. Офтоб аз назар пинҳон шуд. Сангҳои кӯҳ ба назар хонамонанд, калон-калон. Бачаҳо борхалтаҳои сафарӣ дар пушт, пеш мерафтанд. Ҷавонзани чеҳраҳандоне, ки пеш-пеши ҳама мерафту мӯйҳои тиллорангашро шамол бо ҳавсалаи тамои бозӣ медоронд, мураббия буд. Ногоҳ аз кадом як тарафи кӯҳ чанд сангпора ғелид. Санг ба санг бармехӯрд. Сангрезаҳо бисёр шуда, ба қаъри дара мефуромаданд. Мураббия болои санге баромаду дод зад:

– Бачаҳо, ба пушти танаи дарахтон гузаред. Зуд, зуд бошед, ба паси дарахтон!

Нидои мураббия акси садо дод. Бачаҳо аз сангреза гурехта, саросема дар паси кундаи чинор ва чормағзҳои калон панаҳ мешуданд. Дилшоду Манижа ҳам тарафи дарахте давиданд, аммо Хадича наменамуд. Акаю хоҳар ӯро диданд. Вай гӯё аз ҳодиса огоҳ набуд, ки дар поёни дара, дар лаби ҷӯй нишаста буд. Моҳичаҳо, сангрезаҳои пурҷилои қаъри оби зулол ҳаёли вайро рабуда буданд.

– Хадича! Хадича!! Гурез, гуре-е-е-з!!!

Сангҳои бисёре рост ба тарафи Хадича меғелиданд. Манижа додгӯён сӯйи ӯ давид. Назди Хадича расида, аз дасташ кашид. Вале худро аз фалокат раҳонида натавонист. Сангҳо ба сараш рехтанд. Дунё ба назари Дилшод тира гашт, ҳеҷ ҷойро наме-дид. Вай аз ҷону ҷигар – аз хоҳаракаш ҷудо шуд.

Онҳо акнун ду нафар буданд – Дилшоду Хадича. Хадича аз Дилшод ҷудо намешуд. Онҳо акаю хоҳар гашта буданд.

Дилшод оҳиста сар боло карда, аз тиреза ба саҳни сермағали мактаб назар андохт ва пас ҳикояашро давом дод:

– Ман муаллим шудам, маоши аввал ҳам гирифтам. Орзу доштам, ки онро барои хоҳарам сарф кунам. Инро ба худӣ ӯ ҳам мегуфтам, аммо насиб накарда будааст. Ба хоҳари Манижа маоши авваламро ба дугонаи ӯ сарф карданӣ шудам, аммо... Ба ҳама асли гапро фаҳмондан душвор.

Рӯймоли савғо дар назди тиреза меистод. Директор аз паҳлуи Дилшод бархосту онро ба даст гирифт.

– Дилшодҷон, ҳамроҳи ман биё, – гуфт ӯ ва аз остонаи дар ба берун қадам монд.

Дилшод аз паси директор мерафт. Онҳо аз пеши муаллимоне, ки барои муҳокимаи Дилшод ҷамъ шуда буданд, гузаштанд. Чашми ҳозирон аз директор канда намешшуд. Рӯймоли тухфаҳои барои Хадича харидаи Дилшод дар дасти ӯ буд. «Чӣ, худӣ директор «савғо»-ро ба хонаи Саидахола мебарад?». Онҳо саҳв накарда буданд. Директор ҳамроҳи Дилшод ба хонаи Саидахола мерафт.

КАРОМАТУЛЛОҲИ МИРЗО

МАОШИ АВВАЛ

Мухаррир
Мухаррири техникӣ
Тарроҳ ва ороишгар
Рассом
Хуруфчин

Амирхон Аҳмадхонов
Робия Абдуллоева
Фирдавс Давлатбеков
Хусейн Чилаев
Суруш Зайниддинов

Ба чопаш 13.01.2015 имзо шуд. Андозаи 60x84 1/16.
Қоғази бурандуд. Чопи офсетӣ. Чузъи чопӣ 0,75.
Гарнитура Times New Roman Tj.
Адади нашр 5000 нусха. Супориш № 38/2015

Муассисаи нашриявии «Маориф»-и
Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон.
734024, Душанбе, кӯчаи А. Дониш, 50.
Тел: 98-552-89-89. E-mail: najmiddin64@mail.ru

